

REGERINGSRÄTTENS BESLUT

Mål nr
4052-09

meddelat i Stockholm den 17 mars 2010

KLAGANDE

Vård- och omsorgsnämnden i Sala kommun
Box 304
733 25 Sala

MOTPART

AA

God man: BB

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Stockholms beslut den 1 juni 2009 i mål nr 3612-09

SAKEN

Stöd och service till vissa funktionshindrade; fråga om prövningstillstånd i kammarrätt

REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Regeringsrätten upphäver det överklagade beslutet och meddelar Vård- och omsorgsnämnden i Sala kommun prövningstillstånd för prövning i Kammarrätten i Stockholm av nämndens överklagande av Länsrätten i Västmanlands läns dom den 4 maj 2009 i mål nr 1880-08.

Dok.Id 87940

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Wallingatan 2

Telefon
08-561 676 00
E-post: regeringsratten@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-12:00
13:00-16:30

BAKGRUND

AA har insatserna bostad med särskild service för vuxna, daglig verksamhet samt kontaktperson enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Hon bor sedan ca tio år tillbaka i en lägenhet om ett rum och kök tillhörande serviceboendet Lundinska. Hon ansökte i februari 2008 om att i stället få boende på Hagabergs Gårds gruppboende och daglig verksamhet på Hagabergs Gårds dagliga verksamhet, vilka drivs av Hagabergs Gård AB. Vård- och omsorgsnämnden i Sala kommun avslog den 23 juni 2008 hennes ansökan med motiveringen att hennes behov faktiskt var tillgodosett genom bostad med särskild service i form av servicebostad och daglig verksamhet i Sala kommuns regi. AA överklagade beslutet till Länsrätten i Västmanlands län som i dom den 4 maj 2009 (mål nr 1880-08) biföll överklagandet och förklarade henne berättigad till daglig verksamhet på Hagabergs gård samt boende på Hagabergs gårds gruppboende.

Nämnden överklagade domen till Kammarrätten i Stockholm som i det nu överklagade avgörandet beslutade att inte meddela prövningstillstånd.

YRKANDEN M.M.

Vård- och omsorgsnämnden yrkar att Regeringsrätten ska meddela nämnden prövningstillstånd i kammarrätten.

Nämnden anför bl.a. följande. AA är beviljad insatserna bostad med särskild service för vuxna och daglig verksamhet enligt 9 § 9 och 10 § LSS och bor för närvarande i ett serviceboende i Sala med daglig verksamhet i kommunal regi. Hon är erbjuden att bo i en nu nystartad verksamhet i form av gruppboende, Styrars, med nyrekryterad och specialutbildad personal. Förvaltningen har gjort bedömningen att AAs mycket specifika behov utifrån de funktionshinder hon har mycket väl kan tillgodoses i detta nya boende. Länsrätten anger i sin dom att Styrars inte är något alternativ för AA, vilket är direkt felaktigt. Vid den muntliga

Mål nr
4052-09

förhandling som avhölls upplystes rätten om att boendet vid Styrars öppnar inom kort. Länsrätten hade alltså vetskap om alternativet Styrars men valde att helt bortse från detta och gör ingen prövning av huruvida detta alternativ ger AA goda levnadsvillkor.

Även om nu förvaltningsdomstolarna bedömer erbjudna insatser som otillräckliga kan det inte vara förenligt med lagstiftningen att länsrätten ålägger kommunen att ingå avtal med och köpa insatser från utpekad privat vårdgivare. Vid ett eventuellt bifall till ett överklagande på grund av otillräckliga insatser torde det i första hand åligga kommunen att överväga och besluta om alternativa och godtagbara insatser för den enskilde. Här uppkommer också, om länsrättens avgörande får gälla, avsevärda merkostnader för kommunen. Verksamheten som drivs i egen regi får stå med en tom plats och kommunen tvingas att köpa plats hos privat vårdgivare till ett stort belopp per år vartill medel egentligen inte finns.

AA bestrider bifall till nämndens talan och gör sammanfattningsvis gällande att hon behöver boende och daglig verksamhet på Hagabergs gård för att tillförsäkras goda levnadsvillkor. Hon åberopar ett intyg av överläkaren och specialisten i psykiatri CC, utfärdat den 22 juli 2009.

Regeringsrätten har den 9 juli 2009 förordnat att länsrättens dom tills vidare inte ska gälla.

SKÄLEN FÖR REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Av 34 a § andra stycket förvaltningsprocesslagen (1971:291) följer att kammarrätten ska meddela prövningstillstånd bl.a. om anledning förekommer till ändring i det slut vartill förvaltningsrätten (tidigare länsrätten) kommit.

Enligt 27 § första stycket LSS får bl.a. beslut som avser insatser till enskild enligt 9 § överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. – I lagstiftningsärendet uttalades i anslutning till den nu angivna bestämmelsen följande (prop. 1992/93:159 s. 189 f.).

Mål nr
4052-09

Om den enskilde överklagar ett avslagsbeslut avseende rätt till insats skall domstolen avgöra om rätt till den begärda insatsen föreligger. Om sådan rätt föreligger kan domstolen förplikta den ansvarige huvudmannen att tillhandahålla insatsen eller visa målet åter till den ansvarige huvudmannen. Det torde normalt inte finnas anledning för domstolen att vid bifall till överklagandet gå närmare in på utformningen av den avsedda stödinsatsen. Det ankommer i första hand i stället på vederbörande nämnd att bestämma det närmare innehållet i stödinsatsen.

– Lagrådet framhöll vid tillkomsten av nu gällande omsorgslag att det emellertid kan tänkas fall där den enskilde visserligen kommer i åtnjutande av viss omsorg, men gör gällande att innehållet i den lämnade omsorgen inte fyller lagens krav på hur en sådan omsorg bör vara beskaffad. Om t.ex. en person är missnöjd med en viss stödinsats som erbjuds honom och önskar tillgång även till annan eller mer kvalificerad hjälp måste han rimligen ha rätt att av domstolen få prövat om det han erhåller uppfyller lagens krav eller om lagen förutsätter en högre nivå på insatsen.

– Domstolsprövningen kommer i dessa fall sålunda att avse just utformningen av den särskilda insatsen, i vart fall på det sättet att domstolen uttalar sig om den lämnade insatsen är tillräcklig med beaktande av innehållet i 3 och 5 §§ omsorgslagen (motsvaras närmast av 5-7 §§ i den nya lagen). – Jag gör samma bedömning när det gäller insatser enligt den nya lagen. Jag vill tillägga att detta torde innebära att beslut om viss utformning av en insats eller om ändring av en tidigare lämnad insats i regel måste anses utgöra för den enskilde överklagbara beslut.

Rättsfallet RÅ 2007 ref. 62 II rörde insats enligt LSS i form av korttidsvistelse (9 § 6 LSS). Frågan var om insatsen skulle ges i form av lägervistelse på ett visst angivet läger och under ett visst antal helger eller om behovet kunde tillgodoses på kommunens korttidsboende. Regeringsrätten uttalade bl.a. följande.

Frågan i målet gäller omfattningen av den prövning som domstolarna ska göra i mål om särskilda insatser enligt LSS. Eftersom det är fråga om förvaltningsbesvär gäller generellt att domstolen kan pröva målet i dess helhet och i förekommande fall sätta ett nytt beslut i det överklagade beslutets ställe. I motiven har också påpekats att beslut om utformningen av en insats är ett för den enskilde överklagbart beslut. Normalt finns det dock i mål av det nu aktuella slaget inte anledning för domstolen att vid bifall till ett överklagande gå närmare in på utformningen av den avsedda stödinsatsen. I praxis överläts det ofta på vederbörande nämnd att bestämma det närmare innehållet i den. Sådana bedömningar och avvägningar låter sig ofta inte göras med utgångspunkt i endast ett enstaka ärende. Hänsyn måste tas till organisatoriska aspekter, tillgång till adekvat personal, m.m. En viss flexibilitet måste också finnas. Ett ställningstagande till detaljerna vad gäller utformningen av en viss insats torde oftast vara att betrakta som beslut om verkställighetsåtgärder. Rena verkställighetsbeslut anses inte vara överklagbara (se t.ex. Ragnemalm, Förvaltningsbesluts överklagbarhet, 1970 s. 127, jfr RÅ 1988 ref. 40). Vad domstolen har att ta ställning till är om den enskilde genom den erbjudna insatsen tillförsäkras goda levnadsvillkor och – i förekommande fall – om de anhöriga genom insatsen bereds avlösning i omvårdnadsarbetet (jfr RÅ 2006 ref. 66 II).

[...]

Det har enligt Regeringsrättens mening inte framkommit annat än att M.M:s behov av rekreation och miljöombyte kan tillgodoses på ett korttidsboende. De skäl kommunen anfört för sitt ställningstagande är väl förenliga med de hänsynstaganden som enligt lagen skall göras vid val av insats för den enskilde. Någon rätt för den enskilde att kräva ett visst utpekad boende följer inte av LSS. Valet av boende får i princip hänföras till verkställigheten. Regeringsrätten finner att den av

BESLUT

Mål nr
4052-09

kommunen medgivna insatsen är tillräcklig för att tillförsäkra M.M. goda levnadsvillkor.
Överklagandet skall därför bifallas.

Avgörandet avsåg som ovan framgått insatsen korttidsvistelse medan det i det aktuella målet är fråga om insatserna bostad med särskild service samt daglig verksamhet. Mot bakgrund av uttalandena i propositionen och rättsfallet bör det emellertid ha framstått som tveksamt för kammarrätten om länsrätten kommit till ett riktigt slut. Kammarrätten borde därför ha meddelat prövningstillstånd.

Susanne Billum

Peter Kindlund

Margit Knutsson

Henrik Jermsten

Olle Stenman

Jonatan Wahlberg
Föredragande regeringsrätts-
sekreterare

Avd. II

Föredraget 2010-02-24